

Els *think tanks*. Una aproximació terminològica i històrica

Francesc Ponsa* | FrancescMiquelPH@blanquerna.url.edu

VISTA PRÈVIA

Laboratori, fàbrica, banc d'idees..., diferents formes per referir-se a un mateix concepte: els *think tanks*. Un espai de trobada de l'àmbit acadèmic i professional a l'entorn dels principals actors polítics per tal de reflexionar i debatre sobre la realitat que ens envolta i contribuir a traçar les línies a seguir. Un espai permanent d'innovació política, capaç d'avançar-se als reptes de la societat i a establir els nous objectius a assolir. Un espai de pensament, de generació d'idees sobre la societat i per la societat.

Think tank és un terme d'origen nord-americà que significa laboratori o tanc d'idees. Des de la dècada de 1950, s'utilitza per definir les organitzacions que intervenen en el procés polític mitjançant la producció de coneixements, la difusió de valors o l'anàlisi dels sistemes polítics i de les intervencions públiques. L'origen d'aquest terme el trobem en l'àmbit militar. Durant la Segona Guerra Mundial (1939-1945), s'anomena *think tank* al recinte tancat i segur en el qual els científics i militars es reuneixen per debatre l'estratègia política. Així, la gènesi d'aquesta expressió posa l'accent en el context òptim per a la generació d'idees, estratègies i propostes.

Tot i que les primeres manifestacions dels laboratoris d'idees són d'inicis del segle XX, l'impuls d'aquestes organitzacions es deu a una sèrie de factors com el final de la Guerra Freda (1947-1991), els conflictes ètnics europeus, les conseqüències de la crisi econòmica internacional –atur, pobresa, marginació...– i, en una darrera instàn-

* Periodista i investigador superior en comunicació política

Els *think tank* són organitzacions que intervenen en política mitjançant la creació de coneixement, la difusió de valors o l'anàlisi dels sistemes polítics i de les accions públiques

TAULA 1. RÀNQUING DE *THINK TANKS* (TT) PER PAÏSOS

Rànquing	País	Nombre de TT
1	EUA	1.777
2	Regne Unit	283
3	Alemanya	186
4	França	165
5	Argentina	122
6	Índia	121
7	Rússia	107
8	Japó	105
9	Canadà	94
10	Itàlia	87

Font: MCGANN. 2008. *The global Go To Think Tanks*. Elaboració pròpia

cia, a la configuració del nou panorama global després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001.

En termes generals, un *think tank* és una organització formada per intel·lectuals i analistes, que rep contractes o encàrrecs d'organitzacions públiques o privades per analitzar idees i projectes, i proposar formes d'aplicació de les diferents activitats governamentals o industrials per ser difoses a través dels mitjans de comunicació social i influir així en el debat públic». ¹ Segons un estudi ² del programa *Think Tank and Civil Societies* de la Universitat de Pennsilvània, el 2008 al món hi havia comptabilitzats 5.465 *think tanks* repartits en 169 països diferents:

- Amèrica del Nord: 1.872 (34,25%)
- Europa Occidental: 1.208 (22,10%)
- Àsia: 653 (11,95%)
- Europa de l'Est: 514 (9,41%)
- Amèrica Llatina: 538 (9,84%)
- Àfrica: 424 (7,76%)
- Orient Mitjà: 218 (3,99%)

Com es pot veure en a la taula 1, els Estats Units d'Amèrica (EUA) és el país que acull més laboratoris d'idees, fet que ens convida a preguntar-nos si ens trobem davant d'un fe-

¹ XIFRA, J., *Els think tanks*. UOC. Barcelona, 2008. Pàgina 13.

² MCGANN, J., *The global Go To Think Tanks*. The Leading Public Policy Research Organizations in the World. University of Pennsylvania. Filadèlfia, 2008.

Podem distingir entre els *think tank* que pretenen informar el debat públic –*forum think tanks*– i els que volen imposar una visió sobre una problemàtica pública –*committed think tanks*–

nomen essencialment nord-americà que limita la seva presència a altres cultures i sistemes polítics. En aquest sentit, es poden identificar quatre singularitats principals que expliquen l'èxit dels laboratoris d'idees als EUA.

En primer lloc, cal atendre a la fragmentació del sistema governamental. El sistema polític nord-americà es basa en la separació dels poders executiu i legislatiu. A diferència d'altres models, el Congrés no adopta automàticament el programa del president, ja que el màxim mandatari també legisla. Així doncs, quan el Congrés i la presidència estan controlats per partits diferents, s'incrementa la possibilitat d'accions independents i de conflicte. Un altre aspecte a destacar és l'absència de partits polítics forts. Els partits polítics nord-americans són potents màquines electorals; però en canvi, no disposen d'un substrat ideològic important. És a dir, actuen més com a grans agrupacions d'electors que com a grups jerarquitzats i coordinats. Segonament, són pocs els cossos que aglutinin els interessos privats. Existeix una manca d'estructures corporatives –com centrals sindicals i organitzacions patronals– que permetin negociar amb el Govern en nom dels interessos privats. En tercer lloc, els problemes governamentals són cada cop més complexos i més interrelacionats. Aquest factor dificulta trobar experts o consultors que puguin analitzar aquesta complexitat, que supera les especialitzacions acadèmiques. Finalment, la darrera característica és l'augment de nomenaments polítics per a càrrecs de gestió en detriment de tècnics experts. Això implica que els buròcra-

tes estiguin més preocupats per la seva supervivència política que pel desenvolupament de les polítiques públiques. En aquest context, també es podria afegir l'important consens social a l'entorn d'un sistema de valors basat en el respecte a l'individualisme i en el paper preponderant de la societat civil en l'esfera pública.³

Però l'extensió dels *think tanks* ha superat les fronteres dels EUA. No obstant això, aquesta importació no certifica que aquestes organitzacions –tot i coincidir amb les finalitats– estructural i funcionalment no siguin diferents als models nord-americans –veure taula 2. James McGann⁴ sosté que les organitzacions europees estan més endarrerides respecte les nord-americanes perquè disposen de pressupostos i staffs més reduïts, són poc visibles en els mitjans de comunicació i tenen una vinculació directa amb els partits polítics.

Tipologies

La diversitat de l'estil, l'activitat i l'objecte d'anàlisi dels *think tanks* fa difícil establir una definició unívoca i gene-

---

3 REQUEJO, F. (et al), «Els *think tanks* a Catalunya». *Idees*. Número 7. Centre d'Estudis de Temes Contemporanis. Barcelona, 2000. Pàgina 45.

4 El professor McGann va explicitar les diferències entre els laboratoris d'idees nord-americans i europeus en una ponència titulada «Think tanks in Europe and US: Converging or Diverging?» realitzada en el marc d'un seminari organitzat per Notre Europe Etudes & Recherches el 13 de desembre de 2004.

La fi de la Guerra Freda significa la internacionalització dels *think tanks*. El 2008 n'hi ha 5.465 repartits en 169 països, la majoria concentrats a Nord-amèrica i a l'Europa Occidental

TAULA 2. PRINCIPALS DIFERÈNCIES ENTRE ELS LABORATORIS D'IDEES EUROPEUS I NORD-AMERICANS

Think tanks europeus	Think tanks nord-americans
Pressupost i staff més reduït	Més personal i pressupost que els permet ser actors polítics influents
Més vinculats als partits polítics	Més distanciament dels partits polítics
Són menys visibles	Influeixen més directament l'administració
Perspectiva política a llarg termini	Anàlisi a curt termini, amb especial èmfasi en els afers econòmics i exteriors
Són més comuns els situats ideològicament a l'esquerra	Creixement dels <i>think tanks</i> conservadors
Tot i que aquesta situació està canviant, el seu finançament majoritari acostuma a ser públic	Abundància de donacions privades
Accent en l'orientació acadèmica	Accent en l'orientació política
Poca visibilitat en els mitjans de comunicació	Presència important en els mitjans de comunicació
Nivell baix de transparència i responsabilitat	Elevat nivell de transparència i responsabilitat

Font: Elaboració pròpia

ral. La nebulosa frontera conceptual d'aquestes organitzacions ha conduït els estudiosos a analitzar les funcions que desenvolupen per a poder explicar la seva naturalesa. D'acord amb això, les seves principals tasques són:

- Realitzar una anàlisi intel·lectual de les problemàtiques polítiques mitjançant metodologies interdisciplinàries que s'apliquen a qüestions rellevants de l'acció de govern.
- Atendre les idees i conceptes polítics investigant i analitzant les normes que presideixen la decisió pública.
- Mantenir una perspectiva a llarg termini, més centrada en les tendències que no pas en els esdeveniments immediats.
- Desvincular-se, en major o menor mesura, del govern i dels partits polítics.
- Pressionar els governs directament o a través de les seves publicacions.
- Informar a una àmplia audiència utilitzant àmplies i diverses tècniques comunicatives.

En aquest context, podem distingir entre els *think tank* que pretenen informar el debat públic –*forum think tanks*– i els que volen imposar una visió particular sobre

En comparació amb els EUA, la implantació i evolució de laboratoris d'idees a Europa i, en concret a Catalunya, es troba en una fase inicial

una problemàtica pública –*committed think tanks*. Amb tot, aquesta distinció no soluciona qüestions estructurals a l'hora de diferenciar els *think tanks* d'altres organitzacions dedicades a la investigació política. Weaver⁵ ha aportat una classificació molt aclaridora que resol les controvèrsies d'identificació. Així, doncs, proposa les següents categories:

- a) «Universitats sense estudiants» –*universities without students*–: institucions amb un gran nombre de personal –normalment professors universitaris–, que treballa principalment en l'elaboració de llibres i publicacions diverses. A diferència de les universitats, el personal d'aquestes organitzacions no es dedica a la formació acadèmica sinó a la investigació d'àrees temàtiques més pràctiques relacionades amb l'activitat política.
- b) «Organitzacions d'investigació contractada» –*contract research organizations*–: fa referència als *think tank* que actuen contractats pel govern o pels interessos privats per iniciar una investigació en qualsevol camp. Contràriament al primer grup, aquest model gaudeix d'una marcada idiosincràsia partidista, d'acord amb els interessos dels fundadors, dels membres i dels cli-

ents. Juntament amb els *advocacy tanks* s'engloben en el grup dels *committed think tanks*.

- c) «*Think tanks* de defensa» –*advocacy tanks*–: constitueixen una nova deriva d'aquest tipus d'organitzacions que posa en crisi la imparcialitat ideològica que originàriament venia associada als *think tanks*.

Evolució històrica

Els *think tanks* neixen de l'ideal progressista que va dominar les polítiques dels presidents dels EUA William McKinley (1843-1901) i Theodore Roosevelt (1858-1919) i de l'entusiasme per unes ciències socials que començaven a consolidar-se. Fruit d'aquest procés, la investigació i l'expertesa provinents dels mètodes científics de l'àmbit industrial s'incorporen al joc polític. Aquests experts –que fins la Primera Guerra Mundial (1914-1918) assessoren el Congrés nord-americà i la Casa Blanca– intenten, sense massa èxit, crear instituts d'investigació. Però el que veritablement transforma aquests instituts efimers en institucions estables és l'adveniment d'una nova institució: la fundació filantròpica. Aquestes porten el nom del seu fundador, generalment líders del món de la indústria o de les finances. The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching (1910) o la Rockefeller Foundation (1913) són les més representatives.

---

⁵ WEAVER, R. K., «The Changing World of Think tanks». *Political Science and Politics*. Volum, 22, número 3. Pàgines 563-578. 1989.

La limitació pressupostària i dels *staffs*, la invisibilitat en els mitjans de comunicació i la vinculació directa amb els partits expliquen l'endarreriment dels *think tank* europeus

La creació el 1907 de la Russell Sage Foundation significa el punt d'inflexió cap als *think tanks* actuals. El seu objectiu fonamental era el de formar una nova elit política capaç de portar el govern federal a encarregar-se dels problemes socials que desbordaven, per nombre i complexitat, les associacions de beneficència. Aquests embrions de *think tanks* eren políticament neutres, fet que els proporciona una legitimitat i autoritat inqüestionable davant dels legisladors.

Des d'una òptica històrica, l'apogeu dels laboratoris d'idees moderns evoluciona paral·lelament a la consolidació dels EUA com a potència mundial. Autors com Abelson, Haass, Stone i Weaver distingeixen tres generacions o fases. La primera, la de la Primera Guerra Mundial i la Postguerra immediata, està marcada per l'aparició d'alguns organismes apolítics, les «Universitats sense estudiants», que tenen per finalitat col·laborar amb el govern en qüestions internacionals. La institució de referència d'aquesta primera onada de *think tanks* és la Brookings Institution, fundada el 1927.

La segona fase correspon al final de la Segona Guerra Mundial i l'emergència de la superpotència nord-americana, enfrontada a la Guerra Freda i a qüestions com la dissuasió nuclear. En aquest context internacional, els responsables de les polítiques públiques dels EUA volen dissenyar una política de seguretat nacional coherent i sensata. D'acord amb això, decideixen crear organitzacions paragovernamentals per promoure i protegir

els interessos nord-americans a l'era nuclear. La Rand Corporation es converteix en el prototipus d'organisme d'investigació: la dels contractistes de l'Estat.

En relació amb això, la irrupció de prop de 300 laboratoris d'idees creats a partir del model de la Rand Corporation significa la incorporació del terme *think tank* al vocabulari especialitzat. Com a conseqüència d'aquest auge, es genera una competència directa entre els *think tanks* que origina l'aparició del mercat de l'expertesa. Segons Xifra, aquest és un dels aspectes que converteixen els *think tanks* en un fenomen nord-americà: «els serveis i les idees, com qualsevol altre producte, s'havien d'oferir al consumidor».⁶

La tercera generació de laboratoris d'idees sorgeix després de les crisis petroleres de la dècada de 1970. En aquesta generació, els *think tanks* són molt més especialitzats i, fins i tot, busquen influenciar en el debat polític de manera més directa, fet que implica la combinació del posicionament ideològic amb el màrqueting d'idees i la relació amb els mitjans de comunicació per repercutir sobre l'opinió pública. D'aquí neix la tipologia dels *advocacy tanks*, organitzacions que destaquen per la seva política agressiva amb la finalitat que la seva ideologia –sovint vinculada a algun partit polític– sigui recollida per l'agenda pública. La Heritage Foundation, creada el 1973, és el paradigma d'aquesta tercera fase. El seu

---

6 XIFRA, J., *Els think tanks*. UOC. Barcelona, 2008. Pàgina 21.

Actualment, estem assistint al què viuen els EUA fa quaranta anys: el creixement notable de *think tanks* i un esforç per adquirir notorietat pública

naixement es deu al fracàs del projecte de l'avió supersònic plantejat per Richard Nixon (1913-1994). L'American Enterprise Institute, organització encarregada d'elaborar els argumentaris a favor de la proposta, va lliurar la documentació als congressistes passada la votació. A fi i efecte de no tornar a repetir aquests episodis, dirigents del Republican Party van decidir crear una nova associació que pogués influir, canviar arguments sobre la marxa i dissenyar estratègies a llarg termini.

D'altra banda, el final de la Guerra Freda i la caiguda del mur de Berlín (1989) significa la internacionalització dels *think tanks*. En una primera instància, el nou mapa polític de l'Europa de l'Est suposa un apogeu d'organitzacions, especialment liberals com el Lithuanian Free Market Institute de Vilnius o el polonès Gdansk Institute for Market Economics, que veuen una gran oportunitat d'estendre la seva influència. Tanmateix, els atemptats de l'11 de setembre de 2001 també influeixen a l'hora de crear *think tanks* especialitzats en terrorisme, tant als EUA com a Europa. Amb tot, coincidint amb la revolució conservadora protagonitzada per Margaret Thatcher (1925) i Ronald Reagan (1911-2004) a la dècada de 1980, la ciència política comença a estudiar aquest tipus d'organitzacions.

La darrera meitat del segle XX és el període de màxima eclosió dels laboratoris d'idees. Mentre als EUA i a Europa continua la concentració d'aquestes organitzacions, diversos factors proporcionen l'expansió d'aquest

fenomen a altres zones del planeta com la democratització mundial, l'evolució tecnològica, la demanda d'informació independent i rigorosa o el creixement de nous actors polítics internacionals –fundacions, ONG, moviments socials...

Els *think tanks* a l'Estat espanyol i a Catalunya

Si anteriorment dèiem que la presència dels laboratoris d'idees a Europa estava a les beceroles de la realitat nord-americana, a l'Estat espanyol⁷ la situació encara es troba en una fase més inicial. Actualment, s'està produint el que va esdevenir als EUA i al Regne Unit entre els anys 1970 i 1980: un creixement notable d'aquestes organitzacions i un esforç per adquirir notorietat pública.

Tot i que existeixen diversos centres de pensament, aquests tenen una influència limitada i continuen sent desconeguts pels líders polítics, econòmics i socials del país. Aquesta situació sobretot es deu a la posició contrària de la dictadura franquista a aquest tipus d'institucions. Els totalitarismes avorten qualsevol espai de pensament i reflexió que puguin originar idees contràries a la ideologia dominant. En tot cas, permeten l'existència d'organitzacions

---

7 «Think-tanks en España: nuevos actores en el mercado de las ideas políticas». *Perspectivas del mundo de la comunicación*. Número 32. Pàgines 2-3. Universidad de Navarra. Pamplona, 2006.

TAULA 3. SELECCIÓ DE THINK TANKS NORD-AMERICANS EN ORDRE CRONOLÒGIC

Institució	Localització	Any fundació	Pressupost 1999-00 (milions de dòlars \$)
Russell Sage Foundation	Nova York	1907	2-5
Carnegie Endowment for International Peace	Washington	1910	Més de 10
The Brookings Institution	Washington	1916	Més de 10
Hoover Institution on War, Revolution and Peace	Stanford	1919	Més de 20
Council of Foreign Relations	New York	1921	Més de 20
American Enterprise Institute for Public Policy Research	Washington	1943	Més de 10
RAND	Santa Monica	1946	Més de 100
Hudson Institute	Indianapolis	1961	Més de 10
Centre for Strategic and International Studies	Washington	1962	Més de 10
Urban Institute	Washington	1968	Més de 10
Heritage Foundation	Washington	1973	Més de 30
Cato Institute	Washington	1977	10-20
The Carter Center	Atlanta	1982	Més de 10
Citizens for a Sound Economy Foundation	Washington	1984	Més de 20
United States Institute of Peace	Washington	1984	Més de 10
Empower America	Washington	1993	2-5

Font: Elaboració pròpia

Les fundacions dels partits tenen un llarg camí per recórrer a l'hora de generar talents polítics i crear un relat que cali en l'opinió pública

similars però controlades pel règim. En el si del franquisme apareixen algunes d'aquestes institucions creades amb la finalitat de servir els interessos de la dictadura com, per exemple, l'Instituto de Estudios Agrosociales (1947), l'Instituto de Estudios Políticos (1939) o l'Instituto de Estudios de la Opinión Pública (1964). Segons Manuel Pérez Yruela,⁸ aquest context suposa que en el moment de la restauració democràtica existís un entramat institucional que és utilitzat pels posteriors governs democràtics però sense tenir un pes específic important a l'hora de desenvolupar noves polítiques públiques.

Es considera que el primer *think tank* espanyol és la Fundació Pablo Iglesias (1926), que pren el nom del fundador del Partido Socialista Obrero Español (PSOE) i de la Unión General de Trabajadores (UGT). La Guerra Civil (1936-1939) i la posterior dictadura militar (1939-1975) estronca l'evolució de la Fundació; que va restar aturada fins a la restauració democràtica. Com en el cas de la Fundació Pablo Iglesias, la transició democràtica afavoreix la creació d'altres grups centrats en l'àmbit econòmic i polític com el Círculo de Empresarios (1977), l'Instituto de Estudios Económicos (1979) i la Fundació CIDOB (1979).

El canvi de les circumstàncies polítiques, socials i econòmiques juntament amb la major presència de l'Estat espanyol en el panorama internacional –especialment a la dècada del 1980– ha propiciat l'aparició de *think tanks* especialitzats en les relacions internacionals i en la seguretat. Els tres més importants⁹ que desenvolupen la seva activitat en aquest àmbit són el Real Instituto Elcano, el Grupo de Estudios Estratégicos (GEES) i la Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior (FRIDE).

En aquest context, es poden identificar dues etapes diferenciades de sorgiment de laboratoris d'idees a l'Estat espanyol. La primera comprèn el període entre la dècada de 1980 fins a finals del segle XX. Aquesta etapa es caracteritza per l'aparició d'un nombre reduït de centres d'investigació amb una influència limitada sobre els àmbits polítics i econòmics. La Fundació CIDOB, la Fundació de las Cajas de Ahorro (FUNCAS) o el Círculo de Empresarios formen part d'aquest primer període. La segona fase coincideix amb l'inici del segle XXI. Durant aquest període, sorgeixen nous instituts amb un coneixement més precís de la realitat i amb una missió més lligada a la dels *think tank*. Pertanyen a aquesta època el Real Instituto Elcano, la Fundació Alternativas o la Institución Futuro.

---

⁸ Pérez Yruela va abordar la situació dels *think tanks* a l'Estat espanyol en una conferència realitzada a la Primera Conferència Internacional de *Think Tanks* de Països en Desenvolupament celebrada a El Caire (17-18 de gener del 2008) i titulada *El papel de los laboratorios de ideas españoles en la modelación de las políticas de reforma*.

---

⁹ TELLO BENEITEZ, M., *Guía de Think tanks en España*. Fundación Ciudadanía y Valores. Madrid, 2008. Pàgina 32.

És necessari adequar els tancs d'idees a les característiques sociopolítiques del model català per assolir una major incidència sobre els debats polítics i els processos de presa de decisió

TAULA 4. FUNDACIONS DELS PARTITS POLÍTICS.

Advocacy tank (fundació)	Partit polític al qual està adscrita	Subvenció del Ministeri de Cultura 2008 (€)
FAES	PP	2.861.302
F. Pablo Iglesias	PSOE	2.800.000
F. Rafael Campalans	PSC	470.000
F. Ramon Trias Fargas	CDC	186.072
F. para la Europa de los Ciudadanos	IU	238.104
F. Josep Irla	Esquerra	193.672
F. Sabino Arana	PNV	97.000
F. Nous Horitzons	ICV	69.721
Institut d'Estudis Humanístics Coll i Alentorn	UDC	62.024
F. Galiza Sempre	BNG	61.970

Font: Jordi Xifra. *Els think tanks*

Els *think tanks* espanyols s'estableixen com entitats sense ànim de lucre –més del 60% són fundacions– i de caràcter independent, però també existeixen els que s'identifiquen directament amb els partits polítics, com la Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales (FAES), vinculada al Partit Popular (PP), o la recent Fundación Ideas para el Progreso, que agrupa les diferents fundacions del PSOE sota un mateix paraigües. Els objectius d'ambdues organitzacions són la difusió de la ideologia dels respectius partits aportant estudis, informes i programes d'investigació i la generació d'idees políticament aplicables.

D'acord amb això, gran part dels partits polítics importants de l'Estat espanyol tenen una o diverses fundacions o centres d'estudis adscrits. Aquests *advocacy tanks* es financen a través d'aportacions privades i de subvencions públiques –veure taula 4.

En aquest context, les fundacions dels partits polítics encara tenen un llarg camí per recórrer a l'hora de generar capacitats i talents polítics destinats a ocupar càrrecs importants en l'administració i d'emmarcar discurs i relat sobre el propi projecte polític que calí en l'opinió pública. Amb tota certesa, aquestes fundacions jugaran un rol essencial a l'hora d'afrontar, amb noves idees i estratègies, els reptes polítics de les societats canviants i globalitzades dels nostre segle.

Cal potenciar la dimensió comunicativa dels *think tanks* per dinamitzar la reflexió i divulgar el coneixement produït per aquestes organitzacions

La situació a Catalunya

Com a l'Estat espanyol, la majoria de *think tanks* (75%) es creen a partir de 1980 com a conseqüència de la proliferació de processos de descentralització politicoadministrativa a nivell europeu. En el cas català, l'assoliment sistemàtic de més quotes d'autogovern va afavorir la creació de nombrosos centres d'estudi i d'anàlisi política, desenvolupats a partir de les tradicions organitzatives del país i de les lògiques de les seves institucions, tant autonòmiques com locals.¹⁰

A Catalunya, originàriament, aquestes organitzacions no s'anomenaven *think tanks*, però en els darrers anys, els mitjans de comunicació, els partits polítics i el món acadèmic han optat per incorporar el terme anglosaxó a l'hora de referir-s'hi. No obstant això, el seu estatus, finançament i visibilitat difereixen en molts aspectes dels laboratoris d'idees nord-americans.

El 1999, un estudi de la UPF¹¹ permet localitzar a Catalunya 258 entitats, fundacions, grups de recerca consolidats i espais de debat polític que tenen en comú la voluntat d'influir sobre els temes i els protagonistes del debat polític del nostre país. D'aquestes, un 41% són bà-

sicament Centres d'Assessorament Tècnic –empreses de consultoria privada i centres adscrits a les diferents administracions públiques catalanes–, un 35% són primordialment Centres de Promoció de Valors o Interessos Específics i finalment, un 24% es poden caracteritzar com a Grups o Centres de Recerca universitaris.

Tanmateix, si bé és cert que les 258 entitats que van ser registrades volien influir de manera diversa sobre el debat polític, això no vol dir que totes elles siguin pròpiament un laboratori d'idees. Sense anar més lluny, l'informe *The Global «Go-To Think Tanks»* citat a l'inici d'aquest article comptabilitza 49 laboratoris d'idees a l'Estat espanyol. Per tant, és evident que la catalogació d'organitzacions com a *think tanks* ha de ser més exhaustiva i precisa i ha de contemplar més variables com la publicació de les obres, la capacitat de col·laboració amb els millors professors i analistes, l'accés a la presa de decisió política i als mitjans de comunicació, el nivell de recursos financers o la capacitat d'influir a l'administració i l'opinió pública.

Conclusions

- En comparació amb els EUA, la implantació i evolució de laboratoris d'idees a Europa i, en concret a Catalunya, es troba en una fase inicial. No obstant això, en els darrers anys han aparegut un gran nombre de *think*

¹⁰ REQUEJO, F. (et al), «Els *think tanks* a Catalunya». *Idees*. Número 7. Centre d'Estudis de Temes Contemporanis. Barcelona, 2000. Pàgina 48.

¹¹ REQUEJO, F. (dir.), *Els Think tanks a Catalunya*. Departament de Ciències Polítiques i Socials de la UPF. Barcelona, 1999.

tanks que evidencien l'aposta estratègica per aquest tipus d'organitzacions.

- Els *think tanks* són organitzacions essencialment nord-americanes que neixen en un sistema i en una tradició política determinada. Així doncs, voler importar aquest model a Europa sense atendre les singularitats és un error. Per tant, és necessari adequar els tancs d'idees a les característiques sociopolítiques del model català per assolir una major incidència sobre els debats polítics i els processos de presa de decisió.
- La visibilitat i la presència en els mitjans de comunicació dels *think tanks* europeus és molt reduïda. Cal potenciar la dimensió comunicativa per dinamitzar la reflexió, la formació sobre qüestions socials i la divulgació del coneixement que es deriven dels treballs d'aquestes organitzacions. |

+ INFO

Fonts

- ▣ **MCGANN, J.**, *The global Go To Think Tanks*. The Leading Public Policy Research Organizations in the World. University of Pennsylvania. Filadèlfia, 2008
- ▣ **REQUEJO, F.** (dir.), *Els Think tanks a Catalunya*. Departament de Ciències Polítiques i Socials de la UPF. Barcelona, 1999.

Articles

REQUEJO, F. (et al), «Els *think tanks* a Catalunya». *Idees*. Número 7. Centre d'Estudis de Temes Contemporanis. Barcelona, 2000.

«*Think-tanks* en España: nuevos actores en el mercado de las ideas políticas». *Perspectivas del mundo de la comunicación*. Número 32. Pàgines 2-3. Universidad de Navarra. Pamplona, 2006.

WEAVER, R. K., «The Changing World of Think tanks». *Political Science and Politics*. Volum, 22, número 3. Pàgines 563-578. 1989.

Llibres

TELLO BENEITEZ, M., *Guía de Think tanks en España*. Fundación Ciudadanía y Valores. Madrid, 2008.

XIFRA, J., *Els think tanks*. UOC. Barcelona, 2008.